

Systemisen muutoksen edistäminen

Hyvinvointia edistävä talous ja työ sekä kestävä kulutus
Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat

Kestävän kehityksen toimikunnan strategiatyöpaja

15.11.2022

Katriina Siivonen

Kestävyyspaneelin kanssapuheenjohtaja

Maapallomme luonnonjärjestelmät ovat kaiken elämän perusta

- Energia
- Elonkehä, ilmakehä, maaperä
- Veden, typen, fosforin, hiilen kierrot
- Ekosysteemit
(Esim. Steffen et al. 2015.)

Kuva: Pixaby

Ihmiset ovat systeeminen osa luonnonjärjestelmää sekä fyysisesti että henkisesti

- Veden ja ravinteiden kierrot kulkevat muiden elollisten tavoin meidänkin lävitsemme
- Olemme osa elonkehää ja ekosysteemejä, vaikutamme maaperään ja ilmakehään
- Tähän kaikkeen vaikuttavat ihmisten tavat kuluttaa, syödä, liikkua, asua, työskennellä ja yleisesti toimia sekä ihmisen tavat ymmärtää ja merkityksellistää maailmaa, eli kulttuuri

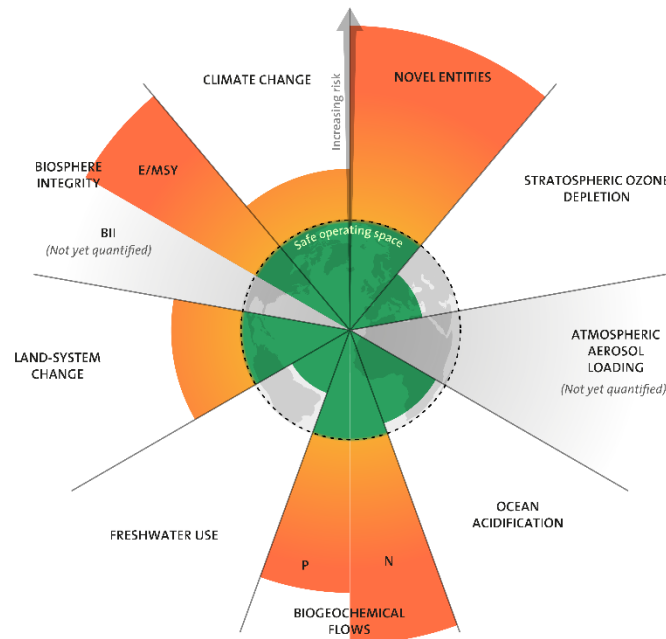

Kuva: Pixaby

Antroposeenin aikaan ihmisen kielteinen vaikutus on hälyttävän suuri

- Kemialliset saasteet (novel entities) ja biodiversiteetin väheneminen ovat suurimmat uhat
- Typen ja fosforin kierrot ovat myös merkittävät (lannoitteet)
- Maaperän köyhtyminen ja ilmastonmuutos ovat vakavia uhkia
- **Tarvitsemme kestävyysmurroksen ihmisten ja luonnon hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja ylläpitämiseksi**

- Lähde: Designed by Azote for Stockholm Resilience Centre, based on analysis in Persson et al 2022 and Steffen et al 2015

Systeminen yhteen kutoutuminen

- Luonto elämänä ja materian ja energian virtoina
  - Ihmiset jokapäiväisessä kanssakäymisessään maailmalla liikkessaan
  - Ihmistekoinen aineellinen ympäristö
- Ihmisten kesken jaettujen tapojen ja maailman ymmärryksen jatkuvasti muuttuva virta
- Nämä kohtaavat kulttuurin virrassa jokaisen ihmisen jokahetkisessä toiminnassa
- Jokainen on tässä elämänsä kautta systemisesti osallisena
- (Esim. Siivonen 2008.)

Kuva: K. Siivonen

Vipuvaikutuskohtien avulla haetaan muutosvoimaa kestävyysmurrokseen

- Vipuvaikutuskohtia ovat poliittiset ja hallinnolliset toimenpiteet, instituutioiden ja organisaatioiden yhteistoiminta ja toimintatavat
- Näiden lisäksi syvimmän tason vipuvaikutuskohta vaikuttaa kaikkiin muihin vipuvaikutuskohtiin
  - Se koostuu maailmankuvista, arvoista ja ihmisten luontosuhteista ja niistä juontuvista tavoitteista ja toimista eli kulttuurista

(Abson ym. 2017; Meadows 1999)

- Kulttuurinen kestävyysmurros on oleellinen systeemisen, kompleksisen ja globaalin kestävyysmurroksen toteuttamisessa

(Esim. Huttunen ym. 2021; Siivonen 2022)

Kestävyysmurroksen toteuttaminen

- Toimimme kulttuurisesti kaikilla yhteiskunnan alueilla
  - Poliitiikka, hallinto, koulutus, sosiaali- ja terveydenhuolto, yritysmaailma, taide, yksityiselämän arki ja juhla
- Kulttuuri määrittää miten toimimme - luomme koko ajan uutta kulttuuria
- Kulttuuri on kuin virta (Hannerz 1992)
- Kulttuurin muutosta on mahdoton estää, sillä on siis perustavaa muutosvoimaa, mutta sillä ei ole mitään tavoitteellista suuntaa
- Kestävyysmurroksen kannalta on tärkeä huomata, että jokainen ihminen tekee koko ajan **eettisiä valintoja**, jotka kohdistuvat kaikkiin elämänmuotoihin nyt ja tulevaisuudessa

(Siivonen 2022; Poli 2011.)

(Kuva K. Siivonen)

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion, kuntien ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kuusi polkua kestävyYTEEN: evästyKset systeemisen kestävyysmurroksen edistämiseksi Suomessa

Suomalaisten yhteinen etu on maapallon elinkelpoisuuden säilyttäminen.

Kestävyysmurrokseen osallistuminen on tehtävä kansalaisille sujuvaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi.

Kestävyysmurros pitää ottaa valtion ja yritysten johtamisen päätavoitteeksi.

Globaali kestävyyskehityksen raportti osoittaa, että etenimme kohti Agendan 2030 kestävä kehityksen tavoitetta, mutta aivan liian hitaasti. Erityisvoimakas kasvot, ilmastonmuutos, eline, biodiversiteetti ja jätteen määrä läsnäyttyvät selkeästi. Näiden läimäiden taustalla on monia toisia vaikuttavia tekijöitä. Suunta on kuitenkin kääntövoimakas, jos kestävä rippuvuudet tunnistetaan ja yhteiskuntajärjestelmää soadon laatu kokonaisvaltaisen murros kestävään suuntaan.

KESTÄVYYPANEELIN JULKAISUJA 1/2020

[Linkki julkaisuun](#)

Kuusi toisiinsa limittyvää polkua

- Kansalaisten hyvinvointi ja toimintamahdollisuudet
  - Ekososiaalinen sivistys, tiedot, taidot, osallisuus, empatia
- Kestävä ja oikeudenmukainen talous
- Kestävät ruokajärjestelmät ja terveelliset ruokatottumukset
- Kestävän energian saanti kaikille
- Kaupunkien ja kaupunkiseutujen kestävyys
- Globaalien luonnonjärjestelmien turvaaminen

Luonnonjärjestelmien ensisijaisuus sivistystyöhön

- Luonnon että ihmisten hyvinvointia on mahdollista parantaa ekososiaalisen sivistystyön avulla
  - Voimme voimaantua luomaan ja merkityksellistämään yhdessä uudenlaisia arjen taitoja, elävää perintöä, joka vähentää luonnon ylikuluttamista
  - Tällaista elävää perintöä voi kutsua tulevaisuusperinnöksi
    - Mukana ymmärrys menneestä ja muutoksesta, auttaa hahmottamaan tulevia muutoksia
- Osallisuus ja sen vapaaehtoisuus ovat kulttuurisen kestävyysmurroksen eettisen toteuttamisen voimavaroja ja edellytyksiä ja siten myös koko kestävyysmurroksen edellytyksiä
- Tuki ihmisten fyysiselle ja henkiselle hyvinvoinnille, planetaariselle hyvinvoinnille ja kaikkien elollisten sukupolvien väliselle oikeudenmukaisuudelle
- (Siivonen 2022; Siivonen ym. 2022)

Lähteet

- Abson, David J. & Fischer, Joern & Leventon, Julia & Newig, Jens & Schomerus, Thomas & Vilsmaier, Ulli & von Wehrden, Henrik & Abernethy, Paivi & Ives, Christopher D. & Jager, Nicolas W. & Lang, Daniel J. 2017. Leverage points for sustainability transformation. *Ambio* 46, 30–39. DOI 10.1007/s13280-016-0800-y
- Hannerz, Ulf 1992. *Cultural Complexity. Studies in the Social Organization of Meaning*. Columbia University Press, New York.
- Huttunen, Suvi & Kaljonen, Minna & Lonkila, Annika & Rantala, Salla & Rekola, Aino & Paloniemi, Riikka 2021. Pluralising agency to understand behaviour change in sustainable transitions. *Energy Research & Social Science* 76. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2021.102067>
- Meadows, Donella 1999. *Leverage points: Places to intervene the system*. Hartland: The Sustainability Institute.
- Person, Linn, Carney Almroth, Bethanie M., Collins, Christopher D., Cornell, Sarah, de Witt, Cynthia A., Diamond, Miriam L., Fantke, Peter, Hassellöv, Martin, MacLeod, Matthew, Ryberg, Morten W., Søgaard Jørgensen, Peter, Villarrubia-Gómez, Patricia, Wang, Zhanyun & Zwicky Hauschild, Michael 2022. Outside the Safe Operating Space of the Planetary Boundary for Novel Entities. *Environmental Science Technology* 2022, 56, 1510-1521.
- Poli, Roberto 2011. Ethics and futures studies. *Int. J. Management Concepts and Philosophy*, 5/4, 403–410.
- Siivonen, Katriina, Cantell, Hannele, Ihanainen-Rokio, Outi, Kurenlahti, Mikko, Laakso, Senja, Latvala-Harvilahti, Pauliina, Pietikäinen, Janna & Salonen, Arto O. 2022. Kestävyysmurroksen keinot. Tarja Halonen, Kaisa Korhonen-Kurki, Jari Niemelä & Janna Pietikäinen (toim.) *Kestävyiden avaimet. Kestävyystieteen keinoin ihmisen ja luonnon yhteiselo*. Helsinki: Gaudeamus.
- Siivonen, Katriina 2022. Tulevaisuusperintö kulttuurisen kestävyysmurroksen välineenä. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa & Heikkilä, Katariina & Keski-Pukkila, Pasi & Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.), *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä*. TVA-julkaisuja 1/2022. Turku: Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia.
- Siivonen, Katriina 2008. *Saaristoidentiteetit merkkien virtoina. Varsinaissuomalainen arki ja aluekehitystyö globalisaation murroksessa*. Kansatieteellinen Arkisto 51. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Steffen, Will, Richardson, Katherine, Rockström, Johan, Cornell, Sarah E., Fetzer, Ingo, Bennet, Elena M., Biggs, Reinette, Carpenter, Stephen R., de Vries, Wim, de Wit, Cynthia A., Folke, Carl, Gerten, Dieter, Heinke, Jens, Mace, Georgina M., Persson, Linn M., Ramanathan, Veerabhadran, Meyers, Belinda & Sörlin, Sverker 2015. Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science* 347, 6223, <http://science.sciencemag.org/content/347/6223/1259855>

<https://www.kestavyyspaneeli.fi/>